

Likabehandling - en del av skolans dagliga arbete

Innehåll

Jernvallsskolans likabehandlingsplan 2015/16	3
Ansvariga för planen.....	3
Skolans framtagande av planen	4
Skolans förankring av planen.....	5
Skolans utvärdering av föregående läsår 2014/15	6
Jernvallsskolans vision	9
Skolans arbete med att främja	10
Skolans arbete med att kartlägga	14
Trygghetsvandring	15
Skolans arbete med att förebygga	16
Skolans arbete med att åtgärda	18
Skolans rutiner för att upptäcka och anmäla	19
Trakasserier och kränkande behandling.....	19
Skolans rutiner för att utreda och åtgärda	20
När elev kränks av andra elever	20
När elev kränks av personal.....	21
Skolans rutiner för att följa upp och dokumentera	22
Bilagor:	
Vad står begreppen för i likabehandlingsplanen	23
Checklista – Trygghetsvandring i skolan	25
Diskrimineringsgrunderna – exempel.....	26
Länkar.....	28

Skolverkets allmänna råd - Planer mot diskriminering och kränkande behandling:

Arbetet med planerna mot diskriminering och kränkande behandling är en del av det främjande och förebyggande arbetet och bör

1. bedrivs så att det resulterar i en gemensam plan eller i två planer som hänger ihop på ett systematiskt sätt
2. bedrivs så att den återspeglar förhållandena i varje enskild verksamhet
3. bedrivs på ett sådant sätt att planerna blir kända i verksamheten och hos barns och elevers vårdnadshavare.

Planerna bör innehålla

1. konkreta mål som utgår från slutsatserna av kartläggningarna och beskrivningar av de insatser som ska genomföras under året för att förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling,
2. en ansvarsfördelning för utförandet av de främjande och förebyggande insatserna
3. en beskrivning av hur insatserna för att främja likabehandling och de förebyggande insatserna mot trakasserier och kränkande behandling ska följas upp och utvärderas,
4. rutiner för hur barn, elever och deras vårdnadshavare ska göra för att anmäla diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling,
5. rutiner för hur personalens respektive förskolechefens och rektorns anmälningskyldighet ska fullgöras
6. rutiner för hur diskriminering, trakasserier och kränkande behandling ska utredas, åtgärdas och dokumenteras
7. en beskrivning av hur barn och elever ska medverka och har medverkat i det främjande förebyggande arbetet.

Jernvallsskolans likabehandlingsplan 2015/16

Det här är en plan som har till syfte att främja likabehandling. Planen tydliggör skolans vision, mål och ansvar när det gäller arbetet med att främja barns och elevers lika rättigheter. Den är framtagen i samarbete med elever och personal. Som grund för planens innehåll ligger styrdokument och lagar som reglerar likabehandling. Likabehandlingsplanen upprättas årligen.

Den här planen beskriver hur vi på Jernvallsskolan F-3 arbetar för att skapa en trygg och säker miljö för våra elever. Här kan du som elev, personal, vårdnadshavare eller annan intressent se vad vi ska uppnå med trygghetsarbetet, vilka främjande insatser vi använder oss av, vilka förebyggande åtgärder vi sätter in och hur vi agerar om det uppstår behov av olika akuta insatser. Allt handlar om att arbeta för elevers lika värde.

Vi kan aldrig ha något annat mål med detta viktiga arbete än en nollvision mot mobbning och kränkningar av olika slag. Ingen människa kan fränsäga sig ansvaret att vara delaktig för att försöka åstadkomma detta.

- Verksamhet som omfattas av planen:
Skola, inklusive förskoleklass och fritidshem.
- Planen gäller 2015-09-01 - 2016-08-31.
- Om du som läser detta dokument har några frågor eller idéer du vill bidra med, så får du gärna höra av dig till oss:
Jernvallsskolans expedition 026-24 11 42
Rektor Lena Dyremark 026-24 15 17
E-post till personal:
förnamn.efternamn@edu.sandviken.se
- Likabehandlingsplanen finns tillgänglig i alla klassrum och på lärportalen Edwise samt på skolans hemsida

Ansvariga för planen

Rektor

Skolans rektor Lena Dyremark är ytterst ansvarig för arbetet med likabehandlingsplanen och för framtagande och utveckling av kvalitetsprocesser i skolans trygghetsarbete.

Trygghetsteam

Trygghetsteamet ansvarar för att lyfta trygghetsfrågor på grupp- och organisationsnivå, att fånga upp synpunkter och idéer från elever, personal och föräldrar, att kontinuerligt stämma av nuläget på skolan samt att utvärdera kartläggningsmetoder och att rutinerna vid akuta händelser fungerar som de ska.

Utvecklingsledarna

Utvecklingsledarna är en viktig länk mellan trygghetsteam och arbetslag. Dessa har en speciellt viktig uppgift att säkerställa att information om trygghetsdiskussioner och beslut i olika sammanhang kommuniceras ut i skolans arbetslag och därmed också vidare ut till enskilda individer bland personal och till klasser. Uppgiften handlar även om att fånga upp synpunkter och idéer från personal/elever och kommunicera detta med trygghetsteam och ledningsgrupp.

Skolans framtagande av planen

Elevernas delaktighet

Eleverna har varit delaktiga i framtagandet av denna plan genom:

- framtagandet av skolans gemensamma ordningsregler
- att svara på frågor om skolans trygghetsklimat
- diskussioner utifrån enkätresultaten
- trygghetsvandringar

Vårdnadshavarnas delaktighet

Vårdnadshavare har varit delaktiga i framtagandet av denna plan. Olika synpunkter gällande trygghetsarbetet på skolan har tagits tillvara genom:

- utvecklingssamtal
- föräldramöten

Personalens delaktighet

Personalen har varit delaktig i framtagandet av denna plan genom:

- utvärderingar som ingår i skolans systematiska kvalitetsarbete
- att medverka i diskussioner på arbetslag, APT, trygghetsteam, ledningsgrupp samt EHT
- att yttra sig om planen när den lämnats ut på remiss i juni-augusti

Utvärdering

Årets plan skall utvärderas senast **2016-08-18**

	Hur	Vem ansvarar
På organisationsnivå - all personal	<ul style="list-style-type: none"> • Genom kvalitetsredovisningen	<ul style="list-style-type: none"> • Rektor och utvecklingsledare ansvarar för att planen utvärderas diskuteras på minst ett APT (arbetsplatsträff) per termin.
På gruppnivå	<ul style="list-style-type: none"> • Genom frågeställningar på klassråden	<ul style="list-style-type: none"> • Klassföreståndare ansvarar för att klasserna utvärderar och diskuterar målen i planen på minst ett klassråd per månad.
På individnivå	<ul style="list-style-type: none"> • Genom enkäter • Genom frågor till vårdnadshavare på utvecklingssamtal	<ul style="list-style-type: none"> • Klassföreståndare ansvarar för att vårdnadshavare får möjlighet att lämna synpunkter på planen på höstens föräldramöte samt under utvecklingssamtalet.

Skolans förankring av planen

Riktlinjer

- alla som arbetar inom skolan skall vara väl förtrogna med innehållet i skolans likabehandlingsplan och arbeta utifrån detta innehåll
- planen utvärderas och en ny plan upprättas årligen
- planen upprättas utifrån resultat och analys av årets kartläggning gällande trygghetsfrågor
- elever och personal skall vara delaktiga i likabehandlingsplanens upprättande

Förankring bland elever sker genom att alla elever via enkäter, diskussioner och samtal får vara med och ge sin syn på trygghetsarbetet på skolan. Genom detta tas elevernas synpunkter på förbättringsåtgärder tillvara.

Klassföreståndaren går igenom planen med sin klass vid varje terminsstart. Varje klassföreståndare ansvarar också för att planens innehåll lyfts kontinuerligt under året.

Klassråd och elevråd används som forum för diskussion av planens innehåll. Främjande av likabehandling skall genomsyra det dagliga arbetet. En plan finns därför tillgänglig i varje klassrum.

Förankring bland vårdnadshavare sker genom information och diskussion på utvecklingssamtal och föräldramöten. Likabehandlingsplanen informeras om på första föräldramötet varje läsår samt till alla nya elever och vårdnadshavare som tillkommer under läsårets gång. Planen finns också tillgänglig i lärportalen Edwise samt på skolans hemsida.

Förankring bland personalen sker på arbetsplatsträffar/studiedagar samt via diskussioner i arbetslagen under ledning av utvecklingsledarna, via trygghetsteamsmöten under ledning av rektor samt vid studiedagar.

Planen förankras på följande sätt

- Planen tas upp på arbetslagsträffar och APT (arbetsplatsträff) samt studiedag minst en gång per termin vid terminsstart.
Ansvar: rektor
- All personal ska ha tillgång till ett eget exemplar av likabehandlingsplanen.
Ansvar: skolexpeditionen
- Likabehandlingsplanen finns tillgänglig i alla klassrum samt.
Ansvar: alla lärare
- All personal redogör under samtal med rektor hur likabehandlingsplanens innehåll konkretiseras och följs i undervisningen/arbetet.
Ansvar: rektor medarbetarsamtal/lönesamtal
- Planen går igenom med alla elever minst en gång per termin vid terminsstart.
Ansvar: klassföreståndare
- Genom kontinuerligt arbete med likabehandlingsplanens innehåll där klassråd och elevråd är drivande forum.
Ansvar: alla lärare
- Planen går igenom med alla vårdnadshavare på föräldramötet i augusti-september, samt vid behov på utvecklingssamtalen.
Ansvar: klassföreståndare

Skolans utvärdering av föregående läsår 2014/15

Mål 2014/15

1. Säkerställa att all personal är delaktig i arbetet med likabehandlingsplanen.
2. Revidera ordningsreglerna på skolan (särskiljs från klassrums/trivselregler)
3. Se till att vi har likvärdiga och tydliga dokumentationsrutiner vid akuta åtgärder och mobbing (F-9).
4. Se över hur vi kan öka tryggheten ytterligare i korridorer och omklädningsrummen på idrotten.
5. Att öka den upplevda arbetsron.
6. Skapa flera aktiviteter på rasterna.

Förebyggande arbete

Så här har vi under läsåret 2014/15 arbetat med de förebyggande insatserna.

- Trygghetsteamets medlemmar deltar regelbundet på arbetslagens konferenser för att både lyssna in det aktuella läget men också för att kunna komma med förslag på åtgärder i arbetet kring likabehandling och trygghet på skolan.
- Vi har reviderat och fastlagt tydliga ordningsregler för åk 4-6 och 7-9. Dessa bygger på rättigheter och skyldigheter samt har en tydlig konsekvenstrappa.
- Vi har förändrat rutinerna när eleverna startar på morgonen. Åk 4 går in tidigare. Åk 5 och 6 möts av en lärare i entrén, övriga lärare finns då på plats i klassrummen.
- Vi har ordnat med flera klädhängare utanför åk 5 för att minska trängseln.
- Lärare har förlagt fm rasten i anslutning till korridoren åk 5-6.
- Vid behov så går idrottslärarna i sällskap med klassen från skolgården till Arena Jernvallen.
- Lärarna är extra uppmärksamma på vad som händer i omklädningsrummen i samband med idrotten. Vi har om möjligt både manliga och kvinnliga idrottslärare.
- Lärare har deltagit i fortbildning kring "Ledarskap i klassrummet".
- Vi hyr konstgräsplanen under vissa raster för att ge utrymme för flera aktiviteter och på så sätt både ge utrymme för flera val och mera plats för de som är kvar på skolgården.
- Vi har inte gått igenom dokumentationsrutinerna och de nya blanketterna som gäller för anmälan av kränkning. Det kommer vi att göra under en APT vid terminens start.

Utvärdering har skett på följande sätt

- All personal har under vårterminen 2014 utvärderat trygghetsarbetet under punkten "Normer och Värden" i kvalitetsredovisningen.
- Trygghetsteamet har utvärderat sin verksamhet.
- Eleverna i åk 5,8 och 9 har under vt-2014 svarat på flera frågor i Skolinspektionens och kommunenkäten som rör normer och värden.
- Alla elever på skolan har samtalat om trygghetsfrågor på klassråden.
- Alla elever på skolan har samtalat om trygghetsfrågor på elevråden.
- Föräldrar har svarat på Skolinspektionens enkät där flera frågor rör normer och värden.
- Föräldrar och elever har på utvecklingsamtalen kunnat ta upp frågor som rör likabehandling.

Delaktiga i utvärderingen av fjolårets plan

- Personal, elever och föräldrar genom ovanstående insatser.

Resultat från årets kartläggningar

Kommunenket årskurs 5

Resultaten från kommunenketen som besvaras av eleverna i åk 5.

1 betyder instämmer inte alls, 4 stämmer helt (kommunens resultat inom parentes).

Jag känner mig trygg i skolan		Jernvallsskolan	Flickor	Pojkar	Åk 5A	Åk 5B
	2012	3,41 (3,39)	3,63	3,24	3,56	3,29
	2013	3,2 (3,4)	3,2	3,1	2,8	3,5
	2015	3,6 (3,5)	3,5	3,6	3,6	3,5

Jag trivs i skolan		Jernvallsskolan	Flickor	Pojkar	Åk 5A	Åk 5B
	2012	3,18 (3,34)	3,50	2,95	3,29	3,10
	2013	3,2 (3,3)	3,3	3,1	2,7	3,6
	2015	3,6 (3,5)	3,6	3,6	3,7	3,5

Jag har arbetsro i skolan		Jernvallsskolan	Flickor	Pojkar	Åk 5A	Åk 5B
	2012	2,65 (2,88)	2,71	2,75	2,75	2,57
	2013	2,5 (2,9)	2,7	2,1	2,1	2,9
	2015	2,9 (2,9)	2,8	3,0	2,8	3,0

Kommunenket årskurs 8

Resultaten från kommunenketen som besvaras av eleverna i åk 8.

8A har endast 8 svar och därför tas endast separata svar för 8B fram.

1 betyder instämmer inte alls, 4 stämmer helt (kommunens resultat inom parentes).

Jag känner mig trygg i skolan		Jernvallsskolan	Flickor	Pojkar	Åk 8A	Åk 8B
	2013	3,5 (3,5)	3,7	3,4	3,5	3,5
	2014	3,1 (3,3)	3,1	3,1	3,5	2,8
	2015	3,2 (3,2)	3,1	3,3		3,2

Jag trivs i skolan		Jernvallsskolan	Flickor	Pojkar	Åk 8A	Åk 8B
	2013	3,4 (3,3)	3,5	3,4	3,5	3,3
	2014	3,1 (3,2)	3,1	3,2	3,5	2,8
	2015	3,3 (3,1)	3,3	3,4		3,5

Jag har arbetsro i skolan		Jernvallsskolan	Flickor	Pojkar	Åk 8A	Åk 8B
	2013	2,9 (2,9)	2,9	2,9	3,0	2,8
	2014	2,6 (2,7)	2,6	2,7	2,9	2,4
	2015	3,0 (2,7)	2,9	3,1		3,0

Skolans egen enkät för åk 4 och 6

Skala 1-4: 1 = stämmer inte alls, 4= stämmer helt

Fråga	1	2	3	4
Jag känner mig trygg i skolan	1	8	29	42
Jag har arbetsro i skolan	2	19	43	16

Trygghetsvandring årskurs 4-6 (vårterminen 2015)

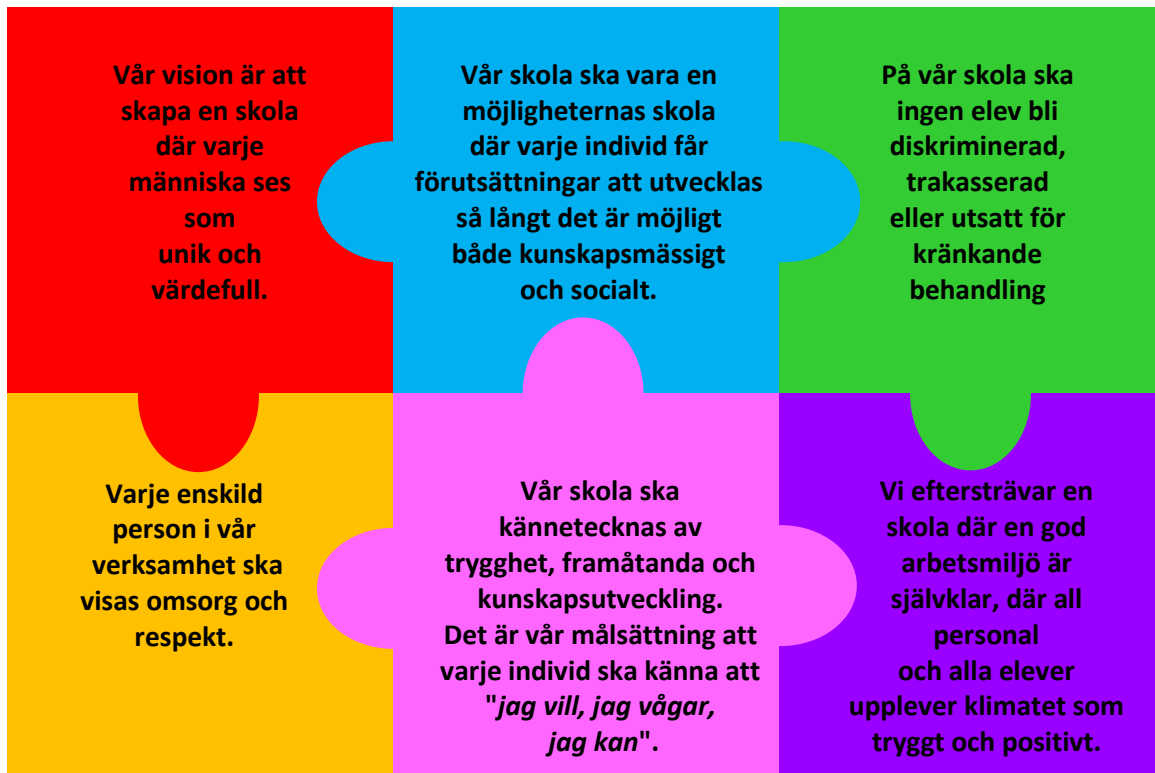
- Eleverna känner sig trygga på skolan men anser att vuxna inte har tillräcklig tillsyn i korridorerna och på skolgården.
- Stämningen och språkbruket är bra mellan eleverna i klassrummen men mindre bra i korridorerna. Det förekommer skojbråk, främst mellan pojkarna.
- Eleverna saknar rastaktiviteter och de vill ha fler vuxna ute. De vill även ha fler sittplatser utomhus. På rasterna finns elever som verkar ensamma.
- När det gäller skolans lokaler anser de att det är dålig ventilation i klassrummen och att det är trångt utanför klassrummen när man ska gå in. De anser att toaletterna är ofräscha och att det finns toaletter som man undviker. När det gäller matsalen saknar eleverna lugn och ro.

Trygghetsvandring 7-9 (vårterminen 2015)

- Eleverna känner sig trygga på skolan. De upplever att det är bra stämning mellan eleverna men att det förekommer skojbråk och att vuxna på skolan inte har tillräcklig tillsyn. Kan även vara svårt att få tag på vuxna vid behov.
- De upplever att det oftast fungerar bra i klassrummen men att det är sämre ordning då det är vikarier. De vill ha fler sittplatser utomhus. På rasterna finns elever som verkar ensamma.
- När det gäller skolans lokaler anser de att toaletterna är ofräscha, äckliga och att papperet ofta är slut. Det finns toaletter som man undviker. Ett förslag för att göra toaletterna trevligare är att ha musik. När det gäller matsalen saknar eleverna lugn och ro. I övriga lokaler föreslår de att man ser över hur det ser ut gällande belysning, blommor och tavlor. Ytterligare förslag på förbättringar är att man ska ha mer trevliga växter i korridorerna och musik i gemensamma utrymmen (cafeteria, matsal, toaletter), De vill även ha möjlighet att köpa dricka, mackor mm, antingen genom att öppna cafeterian eller att de har tillgång till en varuautomat.

Jernvallsskolans vision

Nolltolerans

På Jernvallsskolan råder nolltolerans mot trakasserier och kränkande behandling. All personal kommer i enlighet med Skollagen att informera rektor om de får kännedom om att någon elev anser sig bli utsatt för kränkande behandling. All personal är skyldig att ingripa och agera för att tillgodose varje elevs rättighet till en trygg och säker skolmiljö. Jernvallsskolans policy i arbetet mot kränkande behandling innebär också att:

- Det är alltid den utsatte som avgör om ett beteende eller handling är kränkande. Oavsett uppsåt eller inte så är det den utsatte elevens upplevelse av det inträffade som ska vara central och ligga till grund för skolans fortsatta agerande. Vi vuxna i skolan bär alltid ansvaret att på alla sätt och i alla situationer göra vårt yttersta för att skapa trygghet för eleven.
- Vi arbetar med fakta. Vid utredandet av en anmälan om förekomst av kränkningar kommer alla inblandade att få komma till tals och ge sin version av det inträffade.
- När mobbning förekommit ställer vi krav på att förövaren upphör med sitt agerande och ser till att han/hon ges möjlighet att ta ett personligt ansvar för sitt handlade. Stöd och hjälp ska erbjudas både offer och förövare.
- Vårdnadshavare ses som en resurs i arbetet mot kränkningar. Om mobbning förekommit ges vårdnadshavare möjlighet att hjälpa till att få stopp på mobbningen.

Skolans arbete med att främja

Likabehandlingsarbetet kan delas upp i främjande, förebyggande och åtgärdande arbete.

Det **främjande arbetet** syftar till att förankra respekten för alla människors lika värde och ska bidra till en skolmiljö där alla barn och elever känner sig trygga och utvecklas. Det riktar sig till alla och föregås inte av något särskilt problem.

Det främjande arbetet **ska omfatta alla diskrimineringsgrunder**. Det är en av verksamhetens fortgående uppgifter och kan därför inte drivas enbart som tillfälliga projekt, tillfälliga insatser eller under särskilda värdegrundslektioner. Det handlar om att i undervisningen skapa ett gott skolklimat.

Det främjande arbetet **riktas mot alla elever** och handlar om att stärka de positiva förutsättningarna för likabehandling i verksamheten.

Främjande arbete:

- handlar om att identifiera och stärka de positiva förutsättningarna för likabehandling i verksamheten
- utgår från skolans uppdrag att arbeta för demokratiska värderingar och för respekt för de mänskliga rättigheterna
- genomförs oavsett om det finns något aktuellt problem eller inte och riktar sig till alla elever

Skolverkets allmänna råd – Att främja barns och elevers lika rättigheter och möjligheter:

Det främjande arbetet bör

- 1. bedrivs systematiskt och långsiktigt, rikta sig till alla samt vara en del i det vardagliga arbetet*
- 2. baseras på kunskap om hur diskriminering, trakasserier och kränkande behandling uppstår och vilka faktorer som skapar en trygg miljö där alla barn och elever blir respekterade som de är*
- 3. omfatta kompetensutveckling för personalen för att vid behov öka medvetenheten och kunskapen om diskriminering, trakasserier och kränkande behandling*
- 4. innebära att personalen ges tid att diskutera egna normer och attityder samt sådana som genomsyrar den pedagogiska verksamheten*
- 5. omfatta möjligheter för barn och elever att återkommande diskutera normer, attityder och hur goda relationer kan vårdas.*

Främja likabehandling oavsett kön

Mål	Insatser
<p><i>Inga elever ska bli utsatta för diskriminering, trakasserier eller kränkningar på grund av kön.</i></p> <p>Ansvarig: All personal</p> <p>Tid: Pågår hela läsåret</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Att studera reklam utifrån genusperspektiv. Går det att se vilken målgrupp reklamen är riktad mot? Hur ser man det? Tidningar och TV? ● Ha diskussioner som utmanar normen. Ex: Finns det vissa yrken som bara pojkar/flickor kan ha? Varför? Finns det saker som pojkar/flickor är bättre på än det andra könet? Varför? Finns det vissa saker som pojkar/flickor inte bör göra? Varför? Bör flickor/pojkar vara på ett visst sätt? Varför? Får killar ha smink? Varför?

Främja likabehandling oavsett etnisk tillhörighet, religion och annan trosuppfattning

Mål	Insatser
<p><i>En skola där alla är accepterade oavsett etnisk, religiös och kulturell bakgrund. Vi ser på varandra utifrån det vi är, människor.</i></p> <p>Ansvarig: Alla lärare</p> <p>Tid: Pågår hela läsåret</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Vi arbetar med mänskliga rättigheter och barnets rättigheter. Alla människors lika värde diskuteras. Vad innebär det egentligen? Vad är fördomar? Arbete med barnkonventionen: Vad betyder det som står i den? Koppla till vardagsnära exempel. ● Vi arbetar med att förstå orsaker till att människor flyttar från en plats till en annan och ger exempel på vad en flytt kan innebära för barn och familjer. ● Vi lär oss om de stora världsreligionerna och besöker en plats för religionsutövning, vi pratar även om och uppmärksammar religionernas olika högtider.

Främja likabehandling oavsett funktionsnedsättning

Mål	Insatser
<p><i>Alla ska ha samma möjligheter och rättigheter. Ingen ska känna sig utsatt eller diskriminerad p.g.a. en funktionsnedsättning. Målet är att skapa förståelse för att alla människor har olika förutsättningar och behov.</i></p> <p>Ansvarig: Alla lärare</p> <p>Tid: Pågår hela läsåret</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Hänsyn tas till varje enskild individ och dennes förutsättningar och behov – elev med funktionsnedsättning ska beredas möjlighet att delta i samma aktiviteter som övriga i klassen. Verksamheten ska organiseras utifrån individens olika behov (utflykter, skolresor, möblering av lokaler, arbetsmaterial mm) ● Lärarna ska arbeta för att skapa kunskap kring funktionsnedsättningar t.ex. genom att prata om synliga och osynliga handikapp. Hur ska vi arbeta för att öka förståelsen för de osynliga funktionsnedsättningarna? ● Undervisning och läromedel anpassas och varierar för hela klassen, vi ser till att det inte alltid blir särskiljande lösningar för elever med funktionsnedsättningar. ● Att förstå att en funktionsnedsättning inte påverkar en människas värde. Att veta att vi alla har samma rättigheter.

Främja likabehandling oavsett **ålder**

Mål	Insatser
<p><i>Att genom diskussioner ta reda på och tydliggöra hur begreppet ålder kan vara kopplat till olika normer och värderingar. På vår skola ska ingen diskrimineras eller trakasseras på grund av ålder.</i></p> <p>Ansvarig: Alla lärare</p> <p>Tid: Pågår hela läsåret</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Läraren diskuterar begreppet ålder med eleverna. Frågeställningarna kan variera men exempelvis innefatta: Vad spelar ålder för roll? Vad finns det för saker som yngre gör, men som äldre inte gör? Att vara gammal och att känna sig gammal - är det någon skillnad? Vad får man göra och vad får man inte göra beroende på hur gammal man är? Hur länge får man leka? Säger ålder något om hur klok en människa är? Behandlas barn och äldre olika i olika länder?

Främja likabehandling oavsett **sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck**

Mål	Insatser
<p><i>Att skapa kunskap och förståelse för att varje människa har rätt till sina egna känslor och är lika mycket värda oavsett sexuell läggning eller könsidentitet</i></p> <p>Ansvarig: Alla lärare</p> <p>Tid: Pågår hela läsåret</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Eleverna ska få möjlighet att diskutera livsfrågor som är av betydelse för eleven, t.ex. kan det innefatta könsroller, jämställdhet och relationer. • Eleverna ska med hjälp av litteratur och filmer få skildringar av livet förr och nu, t.ex. vad det gäller familjelivet. • Eleverna ska bli medvetna om människans grundläggande behov. Vad behöver en människa för att må bra? Betydelsen av relationer tas upp.

Kränkande behandling

Mål	Insatser
<p data-bbox="197 259 512 360"><i>Att främja likabehandling och skapa ett positivt klimat på skolan.</i></p> <p data-bbox="197 454 491 555">Ansvarig: Trygghetsteamet, Arbetslagen 4-6 och 7-9</p> <p data-bbox="197 593 528 658">Datum som det vara klart: Ska genomföras varje år</p>	<ul data-bbox="584 259 1396 936" style="list-style-type: none"> • Elevehälsoteamet träffas regelbundet och ser över vilka behov och stödinsatser som behövs på individ- och gruppnivå. • Klassråd och elevråd diskuterar regelbundet trygghetsfrågor. • Skolans rastvärdssystem ska vara heltäckande. Det är alltid minst två vuxna ute när alla elever på 4-6 har rast. Rastvärdarna bär alltid reflexvästar. • All personal på 4-6 samt minst fyra lärare på 7-9 får äta pedagogiskt, vilket innebär att det alltid finns flera vuxna som varje dag äter lunch tillsammans med eleverna. • Temadagar, elevens val och andra gemensamma dagar för att stärka vi-känslan. • Trygghetsvandring för att kartlägga "farliga/otrygga" platser på skolan (Se bil. 2) Kartläggningen presenteras för all personal. Rastvakterna informeras. • Arbete med att främja ett positivt och vårdat språkbruk, värdegrundsdiskussioner om ordets makt, sätta ord på känslor.
	<p data-bbox="584 1088 1326 1122">Årliga relationsfrämjande aktiviteter som fortgår varje läsår:</p> <ul data-bbox="584 1155 919 1491" style="list-style-type: none"> • Skoljoggen • Elevens val • Temaveckor årskurs 8-9 • Livskunskap årskurs 9 • Friluftsdagar • Jul- och påskpyssel

Skolans arbete med att kartlägga

Kartläggning av trygghetsläget på skolan görs genom

- **Trygghetsenkäter** för elever (åk 5 och 8 genomför en kommunenkät, övriga klasser genomför skolans egen enkät) Sammanställningen av enkäterna följs upp klassvis (ansvar: klassföreståndare) och arbetslagsvis.
Ansvar: Trygghetsteamet.
Hela skolans resultat diskuteras även i ledningsgrupp, trygghetsteam och återkopplas på APT
- Frågor om trygghet och trivsel tas alltid upp på **utvecklingsamtalet**. För att säkerställa likvärdighet så bestämmer arbetslagen tillsammans vilka frågor som ställs och hur dessa ska tas upp på samtalet.
Ansvar: klassföreståndare
- **Klassråd/elevråd** en gång i månaden har punkten arbetsmiljö (trygghet och trivsel) som en fast punkt på dagordningen. Återkopplas till arbetslagen och trygghetsteamet.
Ansvar: klassföreståndare och rektor
- En **trygghetsvandring** genomförs varje år på skolan. Resultatet återkopplas till arbetslagen, APT och trygghetsteamet.
Ansvar: Trygghetsteamet
- Regelbundna **elevvårdsrundor** på arbetslagsmöten.
- Inhämtande av **vårdnadshavares synpunkter** på föräldramöten på höstterminen.
Ansvar: klassföreståndare

Områden som berörs i kartläggningen

- Kränkande behandling, Kön, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning, Könsoverskridande identitet och Ålder

Trygghetsvandring

Att kunna påverka sin situation och sin omgivning ger ofta en ökad känsla av sammanhang och ökat välmående. Det man själv kan påverka bryr man sig också om. Ett sätt att ta tillvara elevernas kreativitet för lösningar och idéer är att genomföra trygghetsvandringar på skolan tillsammans med skolpersonal. Eleverna har också ofta god kännedom om hur det är på skolan. Målet med trygghetsvandringar är att skapa engagemang och delaktighet som i sin tur leder till förslag som förbättrar skolmiljön och ökar tryggheten i skolan.

Trygghetsvandringen omfattar tre övergripande områden

Innemiljön	Skolgården	Skolvägen
<ul style="list-style-type: none"> • klassrum • korridorer • matsal • elevutrymmen • toaletter <p><i>med mera</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • sittgrupper • lek- och spelmöjligheter • undanskymda platser <p><i>med mera</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • vägen till och från skolan • busshållplatser <p><i>med mera</i></p>

Arbetsgång – Trygghetsvandring i skolan

1. Genomför trygghetsvandringen genom att dela er i mindre grupper.
2. Gå igenom checklisten.
3. Fotografera och dokumentera era iakttagelser.
4. På vilka platser på skolan är man trygg respektive otrygg?
5. Analysera varför man är trygg respektive otrygg på dessa platser.
6. Dokumentera vad ni kommer fram till.
7. Sammanställ de olika gruppernas resultat.
8. Jämför ert resultat med resultatet från den årliga trygghetsmätningen.
9. Diskutera fram förslag till förbättringar och presentera dem för skolledningen.
10. Bestäm hur och när ni följer upp att förbättringsåtgärderna genomförs.

Skolans arbete med att förebygga

Det förebyggande arbetet handlar om att avvärja risker för trakasserier och kränkningar. Grunden för detta är att systematiskt göra kartläggningar av elevernas trygghet och trivsel samt deras uppfattning om förekomsten av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Genom att analysera resultaten av kartläggningen ska risker i verksamheten identifieras. Utifrån analysen kan insatser planeras

Förebyggande arbete

- Syftar till att avvärja de risker för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling som finns i vår verksamhet.
- Utgår ifrån konkreta problem som har upptäckts vid kartläggningen av situationen på skolan.

Mål 2015/16	Mått
Att den upplevda arbetsron för eleverna ska öka så att resultaten och kunskaperna för eleverna förbättras.	Att vi ska öka resultaten i kommunens elevenkät åk 5 och 8 samt i våra egna enkäter vad gäller arbetsro.
Att eleverna upplever att de blir väl och likvärdigt behandlade av alla vuxna på skolan.	Att vi ska öka resultaten i kommunens elevenkät åk 5 och 8 samt i våra egna enkäter vad gäller elevernas upplevelser av ” väl och likvärdigt ” behandlade av alla vuxna på skolan.
Att eleverna är trygga och trivs på sin skola.	Att eleverna skall fortsätta att trivas och uppleva Jernvallsskolan som en trygg skola.

Aktiviteter

Vi når våra mål genom att:

- Lärare tillsammans med elever reviderad befintliga ordningsregler där det klart framgår vilka förhållningssätt som gäller på vår skola.
  - Mobiler som tas in i klassrummet ska läggas i mobillådan avstängda.
  - Laptops ska vara nedfällda vid lektionsstart och när de inte bör användas.
  - Lektioner avslutas gemensamt med arbetsplatser städade och ordningsställda. Stolar hängs upp efter sista lektionen.
- Åk 4-6 kommer att arbeta med "Isländska modellen" som konfliktlösningsmetod.
- Ha bestämda platser i klassrummet. Åk 4-6 kommer även att skapa möjlighet till detta i matsalen.
  - Vid grupparbete ska läraren bestämma grupper med syfte att alla ska känna sig inkluderade.
- Genomföra regelbundna konkreta återkopplingar på klassråd tid gällande arbetsron med eleverna i klasserna.
  - Använda verktyg som t ex Socrative för att eleverna ska kunna svara anonymt och så att resultaten kan sparas och följas upp.
  - Ta med eleverna i frågan hur länge vi orkar sitta innan vi tar en paus eller gör något praktiskt. Arbetslaget diskuterar och delar med sig av förslag på brytande aktiviteter.
- Arbeta med värdegrunden med hjälp av barnkonventionens artiklar.
- Vidga begreppet arbetsro till att omfatta även arbetsglädje.
- Samarbeta med hemmet kring att främja arbetsro.
- Genomföra skydds rond och trygghetsvandring med elevskyddsombud och kamratstödjare.
  - Genomgång av likabehandlingsplanen för personal vid läsårsstart.
  - Skriv händelselogg vid incidenter och konflikter. Meddelas rektor och mentor.
- Fortsätta utveckla egna uppföljningar/enkäter. Hitta ett bättre digitalt system från centralt håll där man lättare kan få fram olika grupperns svar såväl sammantagna grupper för att kunna analysera bättre.
- Genomföra kommunenkäten vt 2016
- Ha schemalagda tider åk 7-9 för arbete med social kompetens och värdegrund en gång i månaden under mentorstid. Vi utgår bl.a. från aktiviteter och diskussioner kring "Spela roll", Hej Sverige och SET-materialet som handlar om att det spelar roll vad du gör, säger och tänker (etik, värden, miljö, diskriminering, människovärdet, tolerans).
- Arbeta med Livskunskap åk 9 där vi samtalar om respekt, ansvar och konsekvenser av handlingar vi gör/inte gör.
- Genomföra besök av RFSL eller liknande föreläsare/organisation under vårt kärlekstema i åk 8.
- Faddersystem för landnings elever.
- Till Jernvallsskolans 50-årsfirande ska varje äldre klass ha en fadderklass som de arrangerar någon aktivitet för under året. T.ex. 9A tar hand om 4A osv.

Skolans arbete med att åtgärda

Skolan har rutiner för hur akuta situationer ska hanteras och lösas när barn eller elever utsatts för trakasserier eller kränkande behandling. Det handlar om ansvarsfördelning, anmälan till rektor och huvudman samt om rutiner för utredning och dokumentation.

Åtgärdande arbete

- Handlar om att agera när en elev kan ha utsatts för trakasserier eller kränkande behandling.
- Ska vara väl förberett. Det ska finnas rutiner för akuta åtgärder som är väl kända i verksamheten. Anställda, elever och vårdnadshavare/föräldrar ska veta vad de ska göra.

Skolverkets allmänna råd - Att åtgärda trakasserier och kränkande behandling:

- 1. Det bör finnas rutiner för hur akuta situationer ska hanteras och lösas när barn eller elever har utsatts för trakasserier eller kränkande behandling.*
- 2. Åtgärderna som vidtas bör grundas på utredningen i det enskilda fallet och riktas till såväl det barn eller den elev som blivit utsatt som till den eller dem som utövat kränkningen.*
- 3. Åtgärderna bör följas upp och utvärderas för att verksamheten ska kunna förvissa sig om att de leder till att kränkningarna upphör och inte upprepas.*
- 4. Åtgärderna samt uppföljningen och utvärderingen av dessa bör dokumenteras och verksamheten bör utveckla ändamålsenliga former och rutiner för detta.*

Skolans rutiner för att upptäcka och anmäla trakasserier och kränkande behandling

Trakasserier och kränkande behandling

Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker en elevs värdighet. Trakasserier och kränkande behandling kan vara

- fysiska (slag, knuffar)
- verbala (hot, svordomar, öknamn)
- psykosociala (utfrysning, grimaser, alla går när man kommer)
- texter och bilder (teckningar, klotter, lappar, sms, mms, mail, fotografier)

En viktig utgångspunkt är den individuella upplevelsen och att den som uppper att han eller hon blivit kränkt, alltid måste tas på allvar.

Befogade tillsägelser

Skolans personal måste ibland tillrättvisa en elev för att skapa en god miljö för hela klassen. En befogad tillrättavisning är inte en kränkning i lagens mening, även om eleven ifråga kan uppleva det som kränkande.

Rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling

Organisationsnivå

- Ett bra rastvärdssystem, där upptäckter snabbt förs vidare till arbetslagen och trygghetsteamet.
- Klassråden tar en gång per månad upp frågor om elevernas arbetsmiljö.
- Sammanställning och analys av åtgärdsprogram på EHT.

Gruppnivå

- Trygghetsteamets arbete.
- Elevvårdsrundor på arbetslagsmöten.
- Avstämning: kontinuerlig utvärdering per arbetslag om likabehandlingsarbetet en gång per termin.

Individnivå

- Elevhälsogången följs.
- Trygghetsenkäter varje läsår och vid behov oftare.

Det är mycket viktigt att alla elever och föräldrar bidrar till tidig upptäckt genom att anmäla förekomst eller misstanke om förekomst av kränkande behandling, trakasserier och diskriminering omgående till någon vuxen på skolan.

I första hand kontaktas elevens klasslärare. I de fall där detta inte är möjligt kontaktas skolans rektor eller kurator. Kontaktuppgifter finns i inledningen av likabehandlingsplanen samt på skolans hemsida.

Skolverkets allmänna råd - Att upptäcka och anmäla trakasserier och kränkande behandling:

1. *Personalen bör ha god uppsikt över de utrymmen och platser där barn och elever befinner sig för att kunna upptäcka trakasserier och kränkande behandling.*
2. *Huvudmannen bör ha system och upprätta rutiner för hur en anmälan om trakasserier eller kränkande behandling ska göras så att den kommer såväl rektorn eller förskolechefen som huvudmannen till del*
3. *Barn och elever samt deras vårdnadshavare bör få information om hur de ska rapportera när ett barn eller en elev upplever eller får kännedom om diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.*

Skolans rutiner för att utreda och åtgärda när elev kränks av andra elever

1 All personal i skolan är skyldiga att alltid agera och ingripa när man upptäcker trakasserier eller kränkande behandling. Om elever får kännedom om att någon trakasseras, kränks eller mobbas ska de meddela detta till en vuxen på skolan. Det är inte alltid en elev vågar säga ifrån i en akut situation när någon blir utsatt, men ett krav är ändå att eleven ifråga avlägsnar sig från situationen. Att tyst stå kvar och iakttä är detsamma som att ge sitt tysta medgivande och delta.

---

2 Den vuxne som får kännedom om den inträffade kränkningen skall:

- Genast ingripa och snarast informera elevansvarig lärare.
- Läraren ansvarar för att en utredning påbörjas med inblandade elever.
- Följande frågor skall besvaras:
  - Vad har hänt?
  - Vilka personer har varit inblandade?
  - Var och när skedde händelsen?
  - Finns det några vittnen?
  - Vad har hittills gjorts?
  - Vilka åtgärder kommer skolan att vidta?
- Vårdnadshavaren informeras.
- Rektor informeras via specifik blankett.
- Skolformschefen informeras av rektor via specifik blankett.

Använd blanketten: Utredning trakasserier eller kränkande behandling.

Använd blanketten: Anmälan om trakasserier eller kränkande behandling (till rektor).

Använd blanketten: Anmälan om trakasserier eller kränkande behandling (till skolformschef).

---

3 Om kränkningen ej upphör trots ovanstående insatser så:

- Kontakta trygghetsteamet och utredningen fördjupas.
- Rektor informeras.
- Vårdnadshavare informeras.

Använd blanketten: Utredning trakasserier eller kränkande behandling.

---

4 Trygghetsteamet tar kontakt med uppgiftslämnaren och med den kränkte för att samla in information och undersöka om det rör sig om en kränkning som är att betrakta som mobbing – om så är fallet arbetar gruppen vidare med ärendet och ansvarar för dokumentationen. Vårdnadshavare informeras.

---

5 Fortsatt arbetsgång vid mobbing

Trygghetsteamet samtalar med den/de som mobbat (en i taget) så snart som möjligt, helst under lektionstid. Vårdnadshavare informeras av trygghetsteamet.

---

6 Teamet klargör att mobbing är oacceptabelt och att beteendet skall upphöra. Den/de som mobbar får specificera vad de tänker göra för att beteendet skall upphöra. Teamet tydliggör också att förövarna kommer att iakttas under närmsta tiden för att säkerställa att mobbningen verkligen upphör. All personal på skolan informeras om mobbningen och vilka elever som är inblandade.

---

7 Uppföljningssamtal med de inblandade sker senast en vecka efter första samtalet av trygghetsteamet. Uppföljningssamtal sker sedan också regelbundet till dess att man vet att mobbningen har upphört.

-
- 8 Vid allvarligare former av kränkningar** kan det bli aktuellt att upprätta åtgärdsprogram för berörda elever (exempelvis kan de inblandade ha behov av samtalsstöd). Trygghetsteamet informerar rektor som ansvarar för att en utredning av behov av upprättande av åtgärdsprogram genomförs.
-
- 9** Inträffar ytterligare händelser går ansvaret över till rektor och EHT för beslut om vidare åtgärder t.ex. via Socialtjänsten eller Polisen.
-

Skolans rutiner för att utreda och åtgärda när elev kränks av personal

- 1**
- **Den vuxne som får kännedom** om att en elev känner sig kränkt samtalar med eleven och ber eleven beskriva när och var den upplevda kränkningen skedde och vad som hände.
  - **Allt dokumenteras** skriftligt och dateras .
  - Om det inträffade möjligtvis kan handla om ett missförstånd som kan lösas mellan drabbad elev och berörd personal erbjuder sig den vuxne som fått kännedom om ärendet att följa med eleven som stöd för att reda ut det som hänt i ett samtal. Lyssna in hur eleven ställer sig till detta.
  - Rektor och vårdnadshavare informeras.
-
- 2**
- Rektor informeras och följer upp ärendet. Både ev. förövare och offer skall beredas möjlighet att ge sin syn på det inträffade.
  - Vårdnadshavare informeras.
-
- 3**
- Om kränkningen är allvarlig och uppenbart inte handlar om tolkningar/missförstånd anmäler den vuxne som fått kännedom om kränkningen genast händelsen till rektor som ansvarar för att samtala med berörd elev och personal samt tar beslut om åtgärder. Vidare åtgärder kan variera beroende på situation.
  - Är kränkningen av mycket grov art kontaktas polis och berörd personal tas ur tjänst i avvaktan på utredning. Allt dokumenteras skriftligt.
  - Rektor informerar kontinuerligt elevens vårdnadshavare.

Skolans rutiner för att följa upp och dokumentera

Rutiner uppföljning

- **Trygghetsteamet** går en gång per läsår igenom de fall av kränkningar som förekommit.
  - Hur många anmälningar har inkommit?
  - Har arbetsgången mot kränkande behandling följts?
  - Resultatet av arbetet?
  - Åtgärder för utveckling?
- Antalet trakasserier och/eller kränkningar rapporteras in till huvudmannen varje månad.
Använd blanketten: Anmälan till skolformschef om trakasserier eller kränkande behandling.

Rutiner för dokumentation

- **Elevansvarig lärare** ansvarar för att dokumentation upprättas.
- Vid mobbningsfall som anmälts till trygghetsteamet ansvarar **trygghetsteamet** för dokumentation av ärendet.

Ansvarsförhållande

- **All personal är ansvarig att anmäla och agera** om någon elev är utsatt för kränkande behandling.
- **Elevansvarig lärare** bär ansvaret att se till att arbetsgången vid kränkande behandling följs. Klassläraren ansvarar för att skapa trygghet i klassen och för att möjliggöra fungerande grupper och relationer. Arbete med konflikthantering liksom arbete mot mobbning ligger på varje lärares ansvar att hantera och förebygga.
- **Trygghetsteamet** ska bara kopplas in i de fall där en mobbningsituation inte lyckats lösas trots upprepade insatser av olika slag. Trygghetsteamets roll är i första hand att arbeta främjande och förebyggande samt att fungera som en drivkraft i trygghetsarbetet. Trygghetsteamet informerar vid höstterminens start om
Rutiner för akuta situationer för all personal

Skolverkets allmänna råd - Att utreda och dokumentera uppgifter om trakasserier och kränkande behandling:

1. *Huvudmannen bör se till att det finns en tydlig ansvarsfördelning för utredningen och att det finns tydliga rutiner för denna.*
2. *Utredningen bör allsidigt belysa vad som inträffat och innehålla en analys av orsakerna till det inträffade samt bör omfatta både den eller de som kan ha utfört kränkningen och den som har blivit utsatt.*
3. *Utredningen bör leda till att verksamheten får tillräckligt med information och kunskap om situationen för att kunna bedöma vilka åtgärder som måste vidtas för att få trakasserierna eller den kränkande behandlingen att upphöra.*
4. *Utredningen bör dokumenteras och verksamheten bör utveckla ändamålsenliga former och rutiner för detta.*
5. *Det bör finnas rutiner för hur informationen till berörda barn, elever och vårdnadshavare ska ske då någon i verksamheten får kännedom om att ett barn eller en elev upplever sig ha blivit utsatt för trakasserier eller kränkande behandling.*
6. *I varje enskilt fall bör det bedömas om en anmälan ska göras till andra myndigheter.*

Vad står begreppen för i likabehandlingsplanen

Diskriminering

Diskriminering är när skolan på osakliga grunder behandlar en elev sämre än andra elever och behandlingen har samband med **diskrimineringsgrunderna**

- Kön
- Könsidentitet eller könsuttryck
- Etnisk tillhörighet
- Religion eller annan trosuppfattning
- Funktionsnedsättning
- Sexuell läggning
- Ålder
- Tillgänglighet

Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

Direkt diskriminering: Med direkt diskriminering menas att en elev missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till ett visst gymnasieprogram med motiveringen att det redan går så många flickor på just detta program.

Indirekt diskriminering: Indirekt diskriminering sker när en skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar en elev på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna. Om exempelvis alla elever serveras samma mat, kan skolan indirekt diskriminera de elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

Trakasserier

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna. Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel "kvinnliga", "homosexuella" eller "bosniska" egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad "blatte", "mongo", "fjolla", "hora", eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att en elev eller student känner sig förolämpad, hotad, kränkt eller illa behandlad.

Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier. Det kan handla om beröringar, tafsningar, skämt, förslag, blickar eller bilder som är sexuellt anspelade. Det kan också handla om sexuell jargong. Det är personen som är utsatt som avgör vad som är kränkande.

Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund. Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker en elevs värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder eller meddelande på sociala medier (till exempel Facebook).

Både skolpersonal och elever kan agera på ett sätt som kan upplevas som trakasserier eller kränkande behandling.

Exempel på händelser som kan vara det som i lagen benämns kränkande behandling:

- Carl blir ofta kontaktad via msn av elever på skolan. Där kallar de honom "pucko" och "tjockis". De har också lagt ut bilder av Carl på Lunarstorm. Bilderna har tagits i duschen efter gymnastiken.
- Lisa är stökig i klassrummet och vill inte lugna ner sig trots lärarens tillsägelse. Ett gräl som uppstår emellan dem slutar med att läraren ger Lisa en örfil.
- Oliver har slutat fråga om han får vara med och leka på rasterna. Han är hellre ensam än att behöva höra de andra säga att han inte får vara med. Skolans personal tror att Oliver är ensam för att han tycker om det. "Han är en ensamvarg", säger klassläraren. Oliver orkar inte förklara hur det egentligen ligger till.

Mobbing

Mobbing är upprepade kränkningar mot en person under en viss tid. Den som är utsatt riskerar att hamna i ett underläge och har svårt att försvara sig.

Repressalier

Personalen får inte utsätta en elev för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att eleven eller vårdnadshavaren har anmält skolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling. Det gäller även när en elev, exempelvis som vittne, medverkar i en utredning som rör diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

Checklista – Trygghetsvandring i skolan

Klassrummen

- Får eleverna ha sina saker ifred?
- Hur är språket mellan eleverna?
- Hur är stämningen i klassrummet?
- Hur är den fysiska miljön (belysning, blommor, tavlor, klotter, skadegörelse med mera)?
- Vilken roll har personalen för ordning och trivsel i klassrummet?

Korridorerna

- Hur är stämningen mellan eleverna i korridoren?
- Finns det elever som "bestämmer" i korridoren?
- Hur är det runt elevskåp och kapprum?
- Finns det trånga passager på skolan?
- Finns det undanskymda platser på skolan?
- Finns det ställen eleverna undviker?
- Hur upplever ni personalens tillsyn i korridorerna?
- Förekommer det "skojbråk"?
- Behövs fler papperskorgar?
- Hur är den fysiska miljön (belysning, blommor, tavlor, klotter, skadegörelse med mera)?
- Förekommer det att personer som inte går på skolan finns närvarande? Vad gör man i så fall?
- Finns det elever som verkar ensamma?
- Är det lätt att få tag i vuxna om det behövs?
- Förekommer det kränkningar via internet eller mobiltelefon?

Toaletterna

- Är toaletterna rena och fräscha?
- Fungerar belysning och lås på toaletterna?
- Finns det toaletter som man undviker?
- Är toaletterna utsatta för klotter eller annan skadegörelse?

Omlädningsrum idrott

- Hur fungerar det i omlädningsrummen på idrotten?
- Förekommer det kränkningar av något slag i samband med idrotten?
- Finns det möjlighet att låsa in värdesaker?

Matsalen

- Hur är stämningen och är det lugn och ro i matsalen?
- Förekommer det att elever kränks i samband med matrasten?
- Hur fungerar vuxentillsynen i matsalen och vid matborden?
- Äter elever och skolpersonal ihop?
- Hur är stämningen mellan elever och matsalspersonalen?

Skolvägen

- Hur ser närmiljön ut?
- Förekommer det klotter och skadegörelse?
- Finns det bra belysning?
- Finns det träd och buskar som behöver beskäras?
- Hur är säkerheten och miljön runt busshållplatser och parkeringsplatser?
- Finns det otrygga passager?
- Hur ser det ut kring cykelställ och mopedparkering?
- Finns det möjlighet att låsa fast cykeln och mopeden?

Skolgården

- Är skolan bra skyltad så att besökare lätt kan hitta?
- Finns det klotter eller annan skadegörelse?
- Hur är belysningen?
- Hur är vuxentillsynen på vanliga raster och på lunchrasten?
- Behövs fler sittplatser?
- Behövs fler papperskorgar?
- Hur är konditionen på lekredskapen?
- Finns det bra utrymmen och utrustning för lek och spel av olika slag?
- Finns det personal som kan stötta eleverna när det gäller rastaktiviteter?
- Finns det prång eller undanskymda platser?

Diskrimineringsgrunderna – exempel

Kön

- Maria vill göra sin praktik på en målarfirma, men studie- och yrkesvägledaren avråder henne med argumentet "Det är för hårt arbete för en tjej". [*diskriminering*]
- Pedro blir retad av kompisarna på fritidshemmet för att han är den ende killen som valt att gå med i dansgruppen. [*trakasserier på grund av kön*]
- Några elever på skolan sprider ett rykte om Karin, att hon betar sig som en hora och hånglar med vem som helst. [*sexuella trakasserier*]
- Flicka A: Åh kolla, de ska spela en fotbollsmatch på gräsplanen.
Flicka B: Hinner vi vara med, vi börjar ju snart.
Flicka A: En liten stund i alla fall, det är ju jättekul!
Flickorna springer bort mot gräsplanen men blir stoppade av en vuxen
Vuxen: Stopp här tjejer, det är en fotbollsmatch på gång
Flicka B: Men vi vill vara med och spela, vi kan vara med i varsitt lag?
Vuxen: Nej, det här är en riktig match och då får bara killar spela.

Könsidentitet och könsuttryck

- Jorge blir förlöjligad och hånad av en grupp killar i skolan eftersom han sminkar sig med mascara och läppglans. [*trakasserier*]
- Kim, som identifierar sig som intergender, söker upp skolkuratoren på sitt gymnasium för att tala om problem i familjen. Skolkuratoren ifrågasätter Kims könsidentitet och istället för att få prata om sina problem hemma, måste Kim förklara och försvara vad intergender betyder och innebär. [*diskriminering*]
- Alex, som klär sig i kjol och klänning, blir utföst av de andra tjejerna från skolans tjejtoalett eftersom de tycker att Alex är för mycket kille för att få gå in där. [*trakasserier*]
- Pojke A: Jag ska nog sy en pyjamas, undrar om man får välja vilket tyg man vill?.
Pojke B: Jag gillar inte pyjamas, jag ska nog sy ett nattlinne istället.
Kanske i det här tyget med hästar på!
Pojke A: Vad är det för fel på dig då? Nattlinne är tjejdkläder!
Och med hästar! Ska du sy fast massa rosetter också?
Pojke B ser ledsen ut och tittar ner i golvet. Pojke A flinar elakt och ropar:
Pojke A: Elin, kom hit och lyssna vad Nils har fått för sig, han ska sy tjejdkläder, ha ha ha.....

Etnisk tillhörighet

- En skola med många elever med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn vid antagning av nya elever för att inte få en alltför segregerad elevgrupp. [*diskriminering*]
- Thomas, som är svart, får många kommentarer från de andra eleverna om sitt hår och sin hudfärg. Många vill ta och känna på honom. Klassföreståndaren avfärdar honom med att "Ja, men du vet ju att du är annorlunda. Det är klart att de andra är nyfikna på dig. De menar ju inget illa". [*trakasserier*]
- Maria är bäst i klassen på svenska. Hon är aktiv på lektionerna och har alla rätt på proven. Läraren vill inte ge Maria MVG, då svenska inte är hennes modersmål. [*diskriminering*]
- Elev A: Kom mamma, vi går in på ICA och handlar godis.
De plockar smågodis. En flicka kommer och ställer sig en bit bort och plockar i en påse.
Elev A: Titta mamma, där är Rosita i min klass. Hej Rosita!
Mamma: Jaha, ny i klassen.....ser ut som en zigenare!!
Elev A: Men mamma, så säger man inte, det heter romer. Rosita och hennes familj är romer!
Mamma: Henne får du INTE leka med, de bara stjälar och ljugar!
Elev A: Rosita är jättesnäll och hon betalar ju för sin godispåse. !
Mamma: Äh, det är säkert stulna pengar. Nu går vi hem och inte ett ord till om det här.

Religion och annan trosuppfattning

- Vincent, vars familj är med i Pingstkyrkan, blir ofta retad för det av några klasskamrater. De säger det på skämt, men han tycker inte att det är roligt. [*trakasserier*]
- Läraren nekar Leila att bära huvudduk på SFI-undervisningen med motiveringen "Huvudduk är ett tecken på kvinnoförtryck". Det innebär att Leila utestängs från sin utbildning. [*diskriminering*]
- Rebecka är judinna. En dag har någon ristat ett hakkors på hennes skåp. [*trakasserier*]
- Elev A: Kommer du på min fest på lördag? Det måste du, snälla!
Elev B: Jag vet inte, kanske...kommer alla i laget? Vi har kalas hemma för min lillasyster.
Elev A: Ja, alla kommer. Jag har bjudit alla och vi ska kaka pizza och titta på film.
Elev B: Men hur är det med Muhammed, är han bjuden?
Elev A: Nää, det blir så krångligt, han äter ju inte samma pizza som vi tänker göra.
Han är typ allergisk mot skinka eller nåt...
Elev B: Han är väl muslim och då äter man inte griskött.
Han kan väl äta någon annan pizza, eller...?
Elev A: Strunta i honom, men du kommer väl..snälla, snälla.
Vi väntar med att äta tills du kommer.
Din lillasysters kalas kan väl inte hålla på så länge? Du kan få bestämma film...

Funktionsnedsättning

- På skolavslutningen ropade skolans rektor upp alla elever individuellt och tackade av var och en förutom särskoleklassen, som hon ropade upp som grupp. [*diskriminering*]
- Elenas pappa har en CP-skada. Hon blir arg och ledsen när andra elever i skolan ropar "Din pappa är en jävla CP." [*trakasserier*]
- Patrik, som har ADHD, blir utkörd från klassrummet för att han inte kan sitta still. Han lämnar hela tiden sin plats. En dag klarar lärarvikarien inte av situationen utan skickar hem Patrik med orden "ADHD-barn borde inte få gå på högstadiet!" [*diskriminering och trakasserier*]
- Elev A: Jag tycker att vi åker och spelar bowling!
Elev B: Toppen, jättekul! Vi drar på en gång. Vi cyklar!
Elev A: Jag har pengar att betala banhyran.
Barnen springer bort mot cyklarna.
Elev C: Vänta på mig, jag hänger också med! (Eleven är rullstolsburen)
Elev B: Du, det funkar ju inte. Det är jättemånga trappor till ingången.
Och den där hissen är fortfarande trasig...
Elev C: Då får ni åka utan mig, jag har väl kanske några läxor att göra

Ålder

- Malte är ett år yngre än sina klasskamrater och blir ofta retad på grund av detta. [*trakasserier*]
- Agnes pappa är mycket äldre än de andra papporna i hennes klass. Hon blir sårad när de andra klasskamraterna skämtar om det. Hon har sagt ifrån att hon blir ledsen, men de fortsätter i alla fall. [*trakasserier*]
- Lärare A: Jag skulle vilja gå den här datakursen om programmering.
Lärare B: Jag tycker också att den verkar intressant, vi frågar om vi får gå bägge två.
Lärare A: Det vore det bästa. Gunnar! Kan du komma hit ett tag?
Rektor: Jaha, vad har ni på hjärtat?
Lärare B: Vi skulle gå bägge två på den här datakursen om programmering.
Berit berättade om den och det verkar jättespännande!
Rektor: Nja, jag tror vi skickar Elin. Du Berit är väl lite för gammal för sådant här.
Du kanske kan städa ur förrådet istället?

Länkar

Sandvikens kommun Grundskola och förskola	www.sandviken.se/utbildningforskola
Regelverk, skolutveckling mm (<i>Skolverket</i>)	www.skolverket.se
Elevers integritet på nätet, filmning av elever mm (<i>Datainspektionen</i>)	www.datainspektionen.se
För barn som kan ha utsatts för brott (<i>Brottsoffermyndigheten</i>)	www.jagvillveta.se
Utsatt för kränkningar eller mobbing (<i>BEO, Barn- och elevombudet</i>)	www.skolinspektionen.se/sv/BEO
Tillsyn över skolor och anmälningar (<i>Skolinspektionen</i>)	www.skolinspektionen.se
Överklaga vissa beslut inom skolan (<i>Skolväsendets överklagandenämnd</i>)	www.overklagandenamnden.se
Skolans arbetsmiljö (<i>Arbetsmiljöverket</i>)	www.av.se/teman/skola/ansvar_skola
Statistik om skolor och kommuner (<i>webbplatsen Siris</i>)	www.siris.skolverket.se